

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

11 päivänä kesäkuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Asetus (EY) N:o 1346/2000 — 2 artiklan g alakohta, 3 artiklan 2 kohta ja 27 artikla — Asetus (EY) N:o 44/2001 — Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Maksukyvyttömyyttä koskeva päämenettely — Maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely — Toimivaltaristiriita — Yksinomainen vai vaihtoehtoinen toimivalta — Sovelletavan lain määrittäminen — Maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittäminen — Kyseisen omaisuuden sijaintipaikka — Kolmannessa valtiossa sijaitseva omaisuus

Asiassa C-649/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka tribunal de commerce de Versailles (Ranska) on esittänyt 21.11.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 6.12.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Nortel Networks SA:n yritysneuvosto ym.

vastaa

Cosme Rogeau, pesänhoitajana Nortel Networks SA:n osalta vireille pannussa maksukyvyttömyyttä koskevassa sekundäärimenettelyssä,

ja

Cosme Rogeau, pesänhoitajana Nortel Networks SA:n osalta vireille pannussa maksukyvyttömyyttä koskevassa sekundäärimenettelyssä,

vastaa

Alan Robert Bloom,

Alan Michael Hudson,

Stephen John Harris ja

Christopher John Wilkinson Hill,

yhteisinä pesänselvittäjinä Nortel Networks SA:n osalta vireille pannussa maksukyvyttömyyttä koskevassa päämenettelyssä,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit A. Borg Barthet, E. Levits, M. Berger (esittelevä tuomari) ja F. Biltgen,

julkisasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.11.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Nortel Networks SA:n yritysneuvosto ym., edustajinaan avocat R. Dammann ja avocat M. Boché-Robinet,
- Cosme Rogeau, pesänhoitajana Nortel Networks SA:n osalta vireille pannussa maksukyvyttömyyttä koskevassa sekundäärimenettelyssä, edustajinaan avocat A. Tchekhoff ja avocat E. Fabre,
- Alan Robert Bloom, Alan Michael Hudson, Stephen John Harris ja Christopher John Wilkinson Hill, yhteisinä pesänselvittäjinä Nortel Networks SA:n osalta vireille pannussa maksukyvyttömyyttä koskevassa päämenettelyssä, edustajanaan avocat C. Dupoirier,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään F.-X. Bréchet ja D. Colas,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään L. Christie, avustajanaan barrister B. Kennelly,
- Euroopan komissio, asiamiehenään M. Wilderspin,

kuultuaan julkisasiamiehen 29.1.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee maksukyvyttömyysmenettelyistä 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 (EYVL L 160, s. 1) 2 artiklan g alakohdan, 3 artiklan 2 kohdan ja 27 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty yhtäältä asiassa, jossa asianosaisina ovat Nortel Networks SA:n (jäljempänä NNSA) yritysneuvosto ym. ja Cosme Rogeau, joka toimii pesänhoitajana NNSA:n osalta Ranskassa vireille pannussa maksukyvyttömyyttä koskevassa sekundäärimenettelyssä (jäljempänä sekundäärimenettely), ja jossa on kyse kanteesta, jolla vaaditaan muun muassa lähtökorvauksen maksamista, ja toisaalta asiassa, jossa asianosaisina ovat Rogeau, joka toimii pesänhoitajana sekundäärimenettelyssä, sekä Alan Robert Bloom, Alan Michael Hudson, Stephen John Harris ja Christopher John Wilkinson Hill, jotka toimivat yhteisinä pesänselvittäjinä (jäljempänä yhteiset selvittäjät) NNSA:n osalta Yhdistyneessä kuningaskunnassa vireille pannussa maksukyvyttömyyttä koskevassa päämenettelyssä (jäljempänä päämenettely), ja jossa on kyse asianosaisen aloitteesta tapahtuvasta sivullisen väliintulosta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 1346/2000

- 3 Asetuksen N:o 1346/2000 johdanto-osan 6 ja 23 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(6) Tässä asetuksessa olisi suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoitettava säätämään toimivallasta aloittaa maksukyvyttömyysmenettely ja tehdä päätöksiä, jotka johtuvat välittömästi maksukyvyttömyysmenettelystä ja jotka liittyvät siihen läheisesti. Lisäksi tässä asetuksessa olisi säädettävä niin ikään mainitun periaatteen mukaisesti kyseisten päätösten tunnustamisesta ja sovellettavasta laista.

--

(23) Tässä asetuksessa olisi määritettävä sen piiriin kuuluviin kysymyksiin yhtenäiset lainvalintasäännöt, jotka niiden soveltamisalalla korvaavat yksittäisten valtioiden kansainvälisen yksityisoikeuden säännökset. Jollei toisin säädetä, sovellettaisiin menettelyn aloittaneen jäsenvaltion lakia (*lex concursus*). Tätä lainvalintasääntöä olisi sovellettava sekä päämenettelyissä että paikallisissa menettelyissä. Menettelyn aloitusvaltion konkurssilain mukaan määräytyvät kaikki maksukyvyttömyysmenettelyn oikeusvaikutukset, sekä prosessuaaliset että materiaaliset, asianomaisiin henkilöihin ja oikeussuhteisiin. Sen mukaan määräytyvät kaikki maksukyvyttömyysmenettelyn aloitusta, kulkua ja päättämistä koskevat edellytykset.”

- 4 Asetuksen N:o 1346/2000 2 artiklan otsikko on ”Määritelmät”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

--

g) ’jäsenvaltiolla, jossa omaisuus sijaitsee’

- esineen osalta jäsenvaltiota, jossa esine sijaitsee,
- sellaisen omaisuuden tai oikeuden osalta, jota koskeva omistus- tai muu oikeus on merkittävä julkiseen rekisteriin, sitä jäsenvaltiota, jossa rekisteriä pidetään,
- saatavien osalta jäsenvaltiota, jossa sitoumuksen täyttämiseen velvollisella osapuolella on 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu pääintressien keskus;

--”

- 5 Asetuksen 3 artiklan otsikko on ”Kansainvälinen toimivalta”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Sen jäsenvaltion tuomioistuin, jossa velallisella on pääintressien keskus, on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn. Yhteisön ja muun oikeushenkilön pääintressien keskuksen katsotaan sijaitsevan siinä valtiossa, jossa oikeushenkilöllä on sääntömääräinen kotipaikka, jollei muuta näytetä.

2. Jos velallisen pääintressien keskus sijaitsee jäsenvaltiossa, muun jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen aloittamaan maksukyvyttömyysmenettelyn vain, jos velallisella on toimipaikka tässä jäsenvaltiossa. Tällaisen menettelyn vaikutukset rajoittuvat viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa sijaitsevaan velallisen omaisuuteen.

--”

- 6 Mainitun asetuksen 25 artiklan otsikko on ”Muiden päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”1. Sellaisen tuomioistuimen päätös, jonka päätös menettelyn aloittamisesta tunnustetaan -- ja joka koskee maksukyvyttömyysmenettelyn kulkua tai päättämistä taikka tuomioistuimen hyväksymää sovintoa, on niin ikään tunnustettava ilman eri muodollisuuksia. Sellainen päätös on pantava täytäntöön tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla [27.9.1968] tehdyn -- yleissopimuksen [(EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna myöhemmillä uusien jäsenvaltioiden tähän yleissopimukseen liittymisestä tehdyillä yleissopimuksilla,] 31–51 artiklan mukaisesti, -- lukuun ottamatta Brysselin yleissopimuksen 34 artiklan 2 kappaletta.

Mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, on sovellettava myös maksukyvyttömyysmenettelystä välittömästi johtuvaan ja siihen läheisesti liittyvään päätökseen, silloinkin kun sen on antanut muu tuomioistuin.

--

2. Muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta noudatetaan 1 kohdassa mainitun yleissopimuksen määräyksiä, siltä osin kuin kyseinen yleissopimus koskee niitä.

--”

- 7 Asetuksen N:o 1346/2000 27 artiklan otsikko on ”Aloittaminen”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”Jos jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen aloittama 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu maksukyvyttömyysmenettely tunnustetaan toisessa jäsenvaltiossa (päämenettely), voi 3 artiklan 2 kohdan mukaan toimivaltainen toisen jäsenvaltion tuomioistuin aloittaa sekundäärimenettelyn -- Menettelyn vaikutukset rajoittuvat siihen velallisen omaisuuteen, joka sijaitsee kyseisessä jäsenvaltiossa.”

Asetus (EY) N:o 44/2001

- 8 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 1 artiklassa määritellään asetuksen soveltamisala seuraavasti:

”1. Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. Erityisesti asetusta ei sovelleta vero- tai tulliasioihin eikä hallinto-oikeudellisiin asioihin.

2. Asetusta ei sovelleta:

--

b) konkurssiin, akordiin tai muihin niihin rinnastettaviin menettelyihin;

--”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymys

- 9 Nortel-konserni oli tietoliikenneverkkoja koskevien teknisten ratkaisujen toimittaja. Nortel Networks Limited (jäljempänä NNL), joka on sijoittautunut Mississaugaan (Kanada), omisti suurimman osan Nortel-konsernin tytäryhtiöistä maailmassa, mukaan lukien Yvelinesiin (Ranska) sijoittautuneen NNSA:n.
- 10 Lähes kaikki Nortel-konsernin erikoistuneiden tytäryhtiöiden tutkimus- ja kehitysliiketoimintaan liittyvät teollis- ja tekijänoikeudet oli rekisteröity pääasiassa Pohjois-Amerikassa NNL:n nimiin, joka myönsi näille tytäryhtiöille, ja myös NNSA:lle, vastikkeettomia yksinoikeuslisenssejä, joilla voitiin hyödyntää kyseisen konsernin teollis- ja tekijänoikeuksia. Mainittujen tytäryhtiöiden oli myös tarkoitus säilyttää kyseisiin teollis- ja tekijänoikeuksiin taloudellinen omistusoikeus (beneficial ownership) osuuksiensa mukaisesti. NNL:n ja samojen tytäryhtiöiden välisistä oikeussuhteista oli määrätty konsernin sisäisessä sopimuksessa, josta käytettiin nimeä ”Master R&D Agreement” (jäljempänä MRDA-sopimus).
- 11 Koska Nortel-konserni joutui vuoden 2008 aikana vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin, sen johto päätti käynnistää samanaikaisesti maksukyvyttömyysmenettelyt Kanadassa, Yhdysvalloissa ja Euroopan unionissa. High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Yhdistynyt kuningaskunta) aloitti 14.1.2009 tekemällään päätöksellä Englannin oikeuden mukaisen maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn kaikkia Nortel-konsernin unioniin sijoittautuneita yhtiöitä ja myös NNSA:ta vastaan asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan nojalla.
- 12 NNSA:n ja yhteisten selvittäjien yhteisestä hakemuksesta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin aloitti 28.5.2009 antamallaan tuomiolla NNSA:ta koskevan sekundäärimenettelyn ja nimesi asianajaja Rogeaun pesänhoitajaksi kyseisessä menettelyssä.
- 13 NNSA:ssa syttynyt työkiista päätettiin 21.7.2009 työkiistan päättämisestä tehdyllä sovittelusopimuksella (jäljempänä sovittelusopimus). Kyseisessä sopimuksessa määrättiin sellaisen lähtökorvauksen maksamisesta, josta osa maksettaisiin heti ja toinen osa, jota kutsuttiin lykätyn lähtökorvaukseksi, oli tarkoitus maksaa yhtiön toiminnan päätyttyä niistä käytettävissä olevista varoista, jotka saataisiin omaisuuden myynnistä, sen jälkeen, kun NNSA:n toiminnan jatkamisesta pää- ja sekundäärimenettelyn aikana syntyneet kulut ja hallintokulut (administration expenses) olisi maksettu.
- 14 Pää- ja sekundäärimenettelyjen elimet allekirjoittivat 1.7.2009 näiden kummankin menettelyn yhteensovittamisesta tehdyn pöytäkirjan (jäljempänä yhteensovittamisepöytäkirja), jonka mukaan muun muassa hallintokulut oli tarkoitus maksaa kokonaisuudessaan etusijalla siitä riippumatta, missä myyty omaisuus sijaitsee. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vahvisti 24.9.2009 antamallaan tuomiolla muun muassa yhteensovittamisepöytäkirjan ja sovittelusopimuksen.
- 15 Taatakseen Nortel-konsernin omaisuuden mahdollisimman korkean arvostuksen eri puolilla maailmaa aloitettujen maksukyvyttömyysmenettelyjen selvittäjät sopivat, että kyseinen omaisuus myydään toimialakohtaisina kokonaisuuksina. NNL:n ja useiden Nortel-konsernin tytäryhtiöiden välillä 9.6.2009 tehdyn sopimuksen, jonka otsikko oli ”Interim Funding and Settlement Agreement” (jäljempänä IFSA-sopimus), mukaan kyseiset tytäryhtiöt luopuisivat hyvissä ajoin MRDA-sopimuksen piiriin kuuluvista teollis- ja tekijänoikeuksistaan. Tytäryhtiöillä olevat lisenssioikeudet pysyisivät sitä vastoin voimassa maksukyvyttömyysmenettelyn ja luovutustoimien päättymiseen saakka, ja mainittujen tytäryhtiöiden oikeudet kyseessä olevien teollis- ja tekijänoikeuksien taloudellisina omistajina säilytettäisiin.
- 16 IFSA-sopimuksen mukaan Nortel-konsernin omaisuuden luovutuksista saatavat tuotot sijoitettaisiin sulkutileille (lockbox) Yhdysvaltoihin sijoittuneisiin luottolaitoksiin, eikä sulkutileille maksettuja summia voitaisi jakaa ilman kaikkien kyseiseen konserniin kuuluvien yhtiöiden sopimusta. NNSA:sta

tuli IFSA-sopimuksen sopimuspuoli 11.9.2009 tehdyllä liittymissopimuksella. Luovutuksista saadut tuotot siirrettiin sulkutilille IFSA-sopimuksessa määrättyllä tavalla, mutta niiden jakamisesta ei ole tehty vielä sopimusta.

- 17 Asianajaja Rogeauun sekundäärimenettelyn yhteydessä 23.11.2010 laatiman kertomuksen mukaan NNSA:n pankkitileillä oli 30.9.2010 38 980 313 euroa, mikä tarjosi mahdollisuuden ensimmäisen lykätyn lähtökorvauserän maksamiseen vuoden 2011 toukokuusta alkaen. NNSA:n yritysneuvoston esitettyä maksukehotuksen asianajaja Rogeau ilmoitti sille kuitenkin 18.5.2011 päivätyllä kirjeellä, ettei hän voinut soveltaa sovittelusopimuksen ehtoja, sillä kassatilannetta koskeva ennuste osoitti lähes 6 miljoonan euron miinussaldoa, joka johtui muun muassa useista yhteisten selvittäjien esittämistä maksuvaatimuksista, jotka perustuivat muun muassa Nortel-konsernin toimintojen jatkamisesta menettelyn aikana ja tiettyjen omaisuuserien luovuttamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin.
- 18 Riitauttaen tämän asiointilan NNSA:n yritysneuvosto ja NNSA:n entiset työntekijät nostivat tribunal de commerce de Versaillesissa (Ranska) kanteen, jossa vaadittiin yhtäältä toteamaan, että NNSA:n yritysneuvostolla ja sen entisillä työntekijöillä on sekundäärimenettelyssä yksinomainen ja välitön oikeus NNSA:lle kuuluvaan osuuteen Nortel-konsernin omaisuuden luovutuksen kokonaishinnasta, ja toisaalta velvoittamaan asianajaja Rogeau maksamaan pesänhoitajana välittömästi muun muassa lykätty lähtökorvaus NNSA:n käytettävissä oleviin määriin saakka.
- 19 Tämän jälkeen asianajaja Rogeau haastoi yhteiset selvittäjät väliintulijoiksi ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen. Yhteiset selvittäjät vaativat kuitenkin tribunal de commerce de Versaillesia muun muassa toteamaan, ettei sillä ole kansainvälistä toimivaltaa vaan kyseinen toimivalta on High Court of Justice (England & Wales), Chancery Divisionilla. Yhteiset selvittäjät vaativat toissijaisesti ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuinta toteamaan, ettei sillä ole toimivaltaa antaa ratkaisua omaisuudesta ja oikeuksista, jotka eivät sijainneet asetuksen N:o 1346/2000 2 artiklan g alakohdassa tarkoitettulla tavalla Ranskassa silloin, kun päätös sekundäärimenettelyn aloittamisesta tehtiin.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että voidakseen ratkaista sen käsiteltäväksi saatetut vaatimukset sen on ensin otettava kantaa toimivaltaansa määrittää sekundäärimenettelyn vaikutusten ulottuvuus. Sen mukaan sen on myös määritettävä, voivatko sekundäärimenettelyn vaikutukset ulottua koskemaan unionin ulkopuolella sijaitsevaa velallisen omaisuutta.
- 21 Tässä tilanteessa tribunal de commerce de Versailles päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko sen valtion tuomioistuin, jossa sekundäärimenettely on aloitettu, yksinomaisesti tai vaihtoehtoisesti sen valtion tuomioistuimen kanssa, jossa päämenettely on aloitettu, toimivaltainen ottamaan kantaa velallisen sellaisen omaisuuden määrittämiseen, joka kuuluu sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin, – – asetuksen N:o 1346/2000 2 artiklan g alakohdan, 3 artiklan 2 kohdan ja 27 artiklan nojalla, ja jos kyse on yksinomaisesti tai vaihtoehtoisesta toimivallasta, sovelletaanko asiaan päämenettelyn vai sekundäärimenettelyn lakia?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 22 Kysymys jakaantuu kahteen osaan, joita on tarkasteltava erikseen. Kysymyksen ensimmäinen osa koskee siten tuomioistuimen toimivallan jakamista päämenettelyn tuomioistuimen ja sekundäärimenettelyn tuomioistuimen kesken, kun taas jälkimmäisen osan tarkoituksena on yksilöidä laki, jota sovelletaan sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämiseen.

Kysymyksen ensimmäinen osa

- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksensä ensimmäisessä osassa, onko asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohtaa ja 27 artiklaa tulkittava siten, että sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu, ovat yksinomaisesti tai vaihtoehtoisesti sen jäsenvaltion tuomioistuinten kanssa, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva päämenettely on aloitettu, toimivaltaisia ottamaan kantaa kyseisen sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämiseen.
- 24 Vaikka kysymys koskee tältä osin yksinomaan asetusta N:o 1346/2000, aluksi on kuitenkin selvitettävä, säännelläkö ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimivaltaa tässä yhteydessä kyseisellä asetuksella vai asetuksella N:o 44/2001. Tämän jälkeen on tarkastettava, onko kyseisellä tuomioistuimella katsottava olevan sovellettavan asetuksen säännösten perusteella toimivalta pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa. Lopuksi tutkitaan kysymystä siitä, onko tällaista toimivaltaa pidettävä yksinomaisena vai vaihtoehtoisena.

Asetusten N:o 1346/2000 ja N:o 44/2001 sovellettavuus

- 25 On huomautettava, että pääasian oikeudenkäyntien taustalla ovat useat pääasian asianosaisten tekemät tai niiden välillä tehdyt sopimukset, joihin kuuluvat muun muassa IFSA- ja MRDA-sopimukset sekä yhteensovittamisprotokolla ja sovittelusopimus. Sellaisen oikeusriidan yhteydessä, joka koskee yhden tai useamman näistä sopimuksista tulkintaa, toimivaltaa ratkaista kyseinen oikeusriita voidaan säännellä asetuksen N:o 44/2001 säännöksillä, vaikka mainitussa oikeusriidassa asianosaisina ovatkin kahden maksukyvyttömyysmenettelyn, joista toinen on päämenettely ja toinen sekundäärimenettely ja jotka kumpikin kuuluvat asetuksen N:o 1346/2000 soveltamisalaan, pesänhoitajat.
- 26 Unionin tuomioistuin on tässä yhteydessä jo katsonut, että asetusta N:o 44/2001 ja asetusta N:o 1346/2000 on tulkittava siten, että kyseisissä säädöksissä vahvistettujen oikeussääntöjen päällekkäisyydet ja lainaukot vältetään. Kanteet, jotka on asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan suljettu viimeksi mainitun asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle siltä osin kuin niissä on kyse ”konkurssi[sta], akordi[sta] tai mui[sta] niihin rinnastettavi[sta] menettelyi[stä]”, kuuluvat siis asetuksen N:o 1346/2000 soveltamisalaan. Vastaavasti kanteet, jotka eivät kuulu asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, kuuluvat asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan (tuomio Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, EU:C:2014:2145, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 27 Unionin tuomioistuin on myös todennut, että asetuksen N:o 1346/2000 soveltamisalaa ei saa tulkita laajasti ja että vain maksukyvyttömyysmenettelystä välittömästi johtuvat ja siihen läheisesti liittyvät kanteet (jäljempänä liitännäiskanteet) jäävät asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalan ulkopuolelle. Tämän johdosta pelkästään kyseiset kanteet kuuluvat asetuksen N:o 1346/2000 soveltamisalaan (ks. tuomio Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, EU:C:2014:2145, 22 ja 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 28 Lopuksi on todettava unionin tuomioistuimen katsoneen, että määräävänä arviointiperusteena sen alan yksilöimiseksi, johon kanne kuuluu, ei ole kyseisen kanteen taustalla oleva menettelyllinen yhteys vaan sen oikeudellinen perusta. Tämän lähestymistavan mukaan on selvitettävä, saako kanteen perustana oleva oikeus tai velvoite alkunsa siviili- ja kauppaoikeuden yhteisistä säännöistä vai maksukyvyttömyysmenettelyille tunnusomaisista poikkeussäännöistä (tuomio Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, EU:C:2014:2145, 27 kohta).

- 29 Tässä tapauksessa on niin, että vaikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava pääasian asianosaisten tekemien eri sopimusten sisältöä, pääasian kanteiden perustana olevat oikeudet tai velvoitteet johtuvat kuitenkin välittömästi maksukyvyttömyysmenettelystä, ne liittyvät siihen suoraan ja ne saavat alkunsa maksukyvyttömyysmenettelyille tunnusomaisista säännöistä.
- 30 Pääasioiden ratkaiseminen riippuu näet etenkin NNSA:n omaisuuden myynnistä saatavan tuoton jakautumisesta päämenettelyn ja sekundäärimenettelyn välillä. Kuten yhteensovittamispyytäkirjasta seuraa ja kuten pääasian asianosaiset ovat istunnossa vahvistaneet, kyseinen jako on suoritettava lähinnä soveltamalla asetuksen N:o 1346/2000 säännöksiä, eikä mainitulla pöytäkirjalla tai pääasiassa kyseessä olevilla muilla sopimuksilla pyritä muuttamaan niiden sisältöä. Pääasian kanteiden perustana olevat oikeudet tai velvoitteet saavat siis alkunsa asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohdasta ja 27 artiklasta, joten kyseistä asetusta on sovellettava.

Asetuksessa N:o 1346/2000 säädetyt toimivaltasäännöt

- 31 Maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn aloittaneen tuomioistuimen toimivallasta ottaa kantaa kyseisen menettelyn vaikutusten piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämiseen on todettava vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siinä annetaan jäsenvaltiolle, jonka alueella maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, kansainvälinen toimivalta tutkia liitännäiskanteet (ks. mm. tuomio F-Tex, C-213/10, EU:C:2012:215, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 32 Vaikka unionin tuomioistuin on tähän mennessä katsonut ainoastaan, että kun jäsenvaltion tuomioistuimilla on toimivalta asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan nojalla, niillä on kansainvälinen toimivalta ratkaista liitännäiskanne, asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohtaa on tulkittava analogisesti.
- 33 Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 1346/2000 rakenne ja tehokas vaikutus, kyseisen asetuksen 3 artiklan 2 kohdalla on näet katsottava annettavan sen jäsenvaltion tuomioistuimille, jonka alueella maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu, kansainvälinen toimivalta ratkaista liitännäiskanteet siltä osin kuin kyseiset kanteet koskevat viimeksi mainitun valtion alueella olevaa velallisen omaisuutta.
- 34 Yhtäältä on niin, että – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 32 kohdassa korostanut – asetuksen N:o 1346/2000 25 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta tunnustaa ja panna täytäntöön sekä kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 kohdan nojalla toimivaltaisten tuomioistuimien että tuomioistuimien, joiden toimivalta perustuu kyseisen 3 artiklan 2 kohtaan, antamat ratkaisut, jotka koskevat maksukyvyttömyysmenettelyn kulkua ja päättämistä, kun taas mainitun asetuksen 25 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa täsmennetään, että viimeksi mainitun säännöksen ensimmäistä alakohtaa sovelletaan myös ”maksukyvyttömyysmenettelystä välittömästi johtuvaan ja siihen läheisesti liittyvään päätökseen” eli päätökseen, jolla ratkaistaan muun maussa liitännäiskanne.
- 35 Kun kyseisessä asetuksessa säädetään velvollisuudesta tunnustaa asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohdan nojalla toimivaltaisten tuomioistuimien antamat ”liitännäiset” ratkaisut, siinä myönnetään näille viimeksi mainituille tuomioistuimille ainakin implisiittisesti toimivalta antaa kyseiset ratkaisut.
- 36 Toisaalta on huomautettava, että yksi niistä olennaisista päämääristä, joihin asetuksen N:o 1346/2000 27 artiklassa säädetyllä mahdollisuudella aloittaa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely pyritään, on muun muassa paikallisten etujen suojaaminen, siitä huolimatta, että kyseisellä menettelyllä voi olla myös muita päämääriä (ks. vastaavasti tuomio Burgo Group, C-327/13, EU:C:2014:2158, 36 kohta).

37 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella liitännäiskanteella, jolla vaaditaan toteamaan, että tietty omaisuus kuuluu maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn piiriin, pyritään nimenomaan suojelemaan näitä etuja. Kyseistä suojelua ja näin ollen etenkin kyseisen asetuksen 27 artiklan tehokasta vaikutusta heikennettäisiin tuntuvasti, jos kyseistä liitännäiskannetta ei voitaisi nostaa sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jonka alueella sekundäärimenettely on aloitettu.

38 On siis pääteltävä, että sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu, ovat asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohdan nojalla toimivaltaisia ottamaan kantaa kyseisen menettelyn vaikutusten piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämiseen.

Sen kansainvälisen toimivallan yksinomaisuus tai vaihtoehtoisuus, joka koskee ratkaisun antamista maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämisestä

39 Siltä osin kuin lopuksi on kyse siitä, onko sen jäsenvaltion, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu, tuomioistuimien toimivalta antaa ratkaisu kyseisen menettelyn vaikutusten piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämisestä yksinomainen vai vaihtoehtoinen, on huomautettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, jonka mukaan tuomioistuimilla on asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan nojalla toimivalta ratkaista liitännäiskanteet, perustuu lähtökohtaisesti kyseisen asetuksen tehokkaaseen vaikutukseen (ks. vastaavasti tuomio Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, 21 kohta ja tuomio F-Tex, C-213/10, EU:C:2012:215, 27 kohta). Kuten tämän tuomion 37 kohdasta ilmenee, näin on myös siltä osin kuin on kyse kyseisen 3 artiklan 2 kohdan perusteella toimivaltaisten tuomioistuimien analogisesta toimivallasta.

40 Näin ollen sen määrittämiseksi, onko kansainvälinen toimivalta ratkaista liitännäiskanteet yksinomainen vai vaihtoehtoinen, ja siis mainitun 3 artiklan sekä 1 että 2 kohdan ulottuvuuden määrittämiseksi on siis varmistettava myös kyseisten säännösten tehokas vaikutus.

41 Siltä osin kuin on kyse sellaisesta pääasiassa kyseessä olevien kanteiden kaltaisesta kanteesta, jossa vaaditaan toteamaan, että velallisen tietty omaisuus kuuluu maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin, on todettava, että kyseisellä kanteella on selvästikin välitön vaikutus maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn yhteydessä hallinnoituihin etuihin, koska vaadittu toteaminen merkitsisi välttämättä, että kyseessä oleva omaisuus ei kuulu päämenettelyn piiriin. Kuten julkisasiamies on lähinnä ratkaisuehdotuksensa 57 kohdassa kuitenkin korostanut, myös sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva päämenettely on aloitettu, ovat toimivaltaisia ratkaisemaan liitännäiskanteet ja siis määrittämään viimeksi mainitun menettelyn vaikutusten ulottuvuuden.

42 Tämän perusteella sen jäsenvaltion, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu, tuomioistuimien yksinomainen toimivalta antaa ratkaisu kyseisen menettelyn vaikutusten ulottuvuuden piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämisestä merkitsisi sitä, ettei asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohdalla olisi enää tehokasta vaikutusta siltä osin kuin kyseisessä säännöksessä säädetään kansainvälisestä toimivallasta ratkaista liitännäiskanteet, eikä sitä voida näin ollen hyväksyä.

43 Asetuksen N:o 1346/2000 säännöksistä ei myöskään ilmene, että siinä annetaan tuomioistuimelle, jossa asia on saatettu ensin vireille, toimivalta ratkaista liitännäiskanne. Toisin kuin NNSA:n yritysneuvosto on väittänyt, tällainen toimivallan antaminen ei ilmene myöskään tuomiosta Staubitz-Schreiber (C-1/04, EU:C:2006:39), joka koskee eri tapausta eli tapausta, jossa on kyse toimivallan antamisesta maksukyvyttömyyttä koskevan päämenettelyn aloittamiseksi ja siis sellaisen toimivallan antamisesta, joka on kyseisen asetuksen säännösten nojalla yksinomainen.

- 44 Kuten useat osapuolet ovat väittäneet, tuomioistuimen ”vaihtoehtoisen” toimivallan tunnustaminen tässä yhteydessä merkitsee tosin kilpailevien ja mahdollisesti keskenään ristiriitaisten ratkaisujen riskiä.
- 45 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 60 kohdassa huomauttanut, asetuksen N:o 1346/2000 25 artiklan 1 kohdalla voidaan kuitenkin välttää keskenään ristiriitaisten ratkaisujen riski asettamalla jokaiselle tuomioistuimelle, jossa pääasiassa kyseessä olevien kaltainen liitännäiskanne on pantu vireille, velvollisuus tunnustaa toisen kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 kohdan tai mahdollisesti 2 kohdan nojalla toimivaltaisen tuomioistuimen antama aikaisempi ratkaisu.

- 46 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella kysymyksen ensimmäiseen osaan on vastattava, että asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohtaa ja 27 artiklaa on tulkittava siten, että sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu, ovat vaihtoehtoisesti sen jäsenvaltion tuomioistuinten kanssa, jossa päämenettely on aloitettu, toimivaltaisia ottamaan kantaa kyseisen sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämiseen.

Kysymyksen toinen osa

- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksensä toisessa osassa lähinnä, mitä lakia sovelletaan maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämiseen.
- 48 Tässä yhteydessä on huomautettava yhtäältä, että maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn vaikutukset rajoittuvat, kuten asetuksen N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohdasta ja 27 artiklasta ilmenee, velallisen omaisuuteen, joka sijaitsee maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisajankohtana sen jäsenvaltion alueella, jossa sekundäärimenettely on aloitettu.
- 49 Toisaalta asetuksen N:o 1346/2000 johdanto-osan 6 ja 23 perustelukappaleesta ilmenee ensinnäkin, että kyseisellä asetuksella määritetään yhtenäiset lainvalintasäännöt, jotka korvaavat yksittäisten valtioiden kansainvälisen yksityisoikeuden säännökset, ja toiseksi, että kyseinen korvaaminen koskee suhteellisuusperiaatteen mukaisesti vain kyseisessä asetuksessa säädettyjen sääntöjen soveltamisalaa. Mainitussa asetuksessa ei siten lähtökohtaisesti estetä soveltamasta pääasiassa kyseessä olevien kaltaisen liitännäiskanteen yhteydessä sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jossa tuomioistuin, jossa kyseinen liitännäiskanne on vireillä, sijaitsee ja joka koskee kyseisen valtion kansainvälistä yksityisoikeutta, jos asetuksessa N:o 1346/2000 ei ole kyseessä olevaa tilannetta sääntelevää yhtenäistä sääntöä.
- 50 Siitä, onko omaisuuden katsottava sijaitsevan asetusta N:o 1346/2000 sovellettaessa jäsenvaltion alueella maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisajankohtana, on kuitenkin todettava, että kyseisessä asetuksessa säädetään todellakin yhtenäisistä säännöistä, joilla suljetaan tältä osin pois turvautuminen kansalliseen oikeuteen.
- 51 Asetuksen N:o 1346/2000 2 artiklan g alakohdasta näet ilmenee, että kyseisessä asetuksessa ”jäsenvaltiolla, jossa omaisuus sijaitsee”, tarkoitetaan esineen osalta jäsenvaltiota, jossa esine sijaitsee, sellaisen omaisuuden tai oikeuden osalta, jota koskeva omistusoikeus tai muu oikeus on merkittävä julkiseen rekisteriin, sitä jäsenvaltiota, jossa rekisteriä pidetään, ja lopuksi saatavien osalta jäsenvaltiota, jossa sitoumuksen täyttämiseen velvollisella osapuolella on mainitun asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu pääintressien keskus. Pääasiassa kyseessä olevan oikeudellisen tilanteen monitahoisuudesta huolimatta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kyseisen säännön nojalla voitava paikantaa kyseessä oleva omaisuus, oikeus tai saatava.

- 52 Tässä yhteydessä on vielä todettava, että vaikka asetuksen N:o 1346/2000 2 artiklan g alakohdassa viitataan nimenomaisesti ainoastaan jäsenvaltiossa sijaitsevaan omaisuuteen, oikeuteen ja saatavaan, tästä ei voida kuitenkaan päätellä, ettei kyseistä säännöstä sovelleta tilanteessa, jossa kyseessä olevan omaisuuden, oikeuden tai saatavan on katsottava sijaitsevan kolmannessa valtiossa.
- 53 Maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn piiriin kuuluvan omaisuuden yksilöimiseksi on näet riittävää tarkastaa, sijaitsiko omaisuus maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisajankohtana asetuksen N:o 1346/2000 2 artiklan g alakohdassa tarkoitettulla tavalla sen jäsenvaltion alueella, jossa kyseinen menettely on aloitettu, eikä sillä, missä muussa valtiossa kyseinen omaisuus on mahdollisesti sijainnut myöhemmässä vaiheessa, ole tältä osin merkitystä.
- 54 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen pääasian oikeudenkäyntien osalta tarkastettava aluksi, onko kyseessä oleva omaisuus, jota ei voida pitää esineinä, sellaista omaisuutta tai oikeuksia, joita koskeva omistusoikeus tai muu oikeus on merkittävä julkiseen rekisteriin, vai onko niitä pidettävä saatavina. Saman tuomioistuimen on tämän jälkeen määritettävä, onko jäsenvaltio, jossa kyseistä rekisteriä pidetään, jäsenvaltio, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu – tässä tapauksessa Ranskan tasavalta –, tai tarvittaessa onko jäsenvaltio, jossa sitoumuksen täyttämiseen velvollisella osapuolella on pääintressien keskus, Ranskan tasavalta. Vain siinä tapauksessa, että jompikumpi näistä tarkastuksista johtaa myöntävään tulokseen, kyseessä oleva omaisuus kuuluu Ranskassa aloitetun maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn piiriin.
- 55 Tämän perusteella kysymyksen toiseen osaan on vastattava, että maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin kuuluva velallisen omaisuus on määritettävä asetuksen N:o 1346/2000 2 artiklan g alakohdan säännösten perusteella.

Oikeudenkäyntikulut

- 56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Maksukyvyttömyysmenettelyistä 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklan 2 kohtaa ja 27 artiklaa on tulkittava siten, että sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa maksukyvyttömyyttä koskeva sekundäärimenettely on aloitettu, ovat vaihtoehtoisesti sen jäsenvaltion tuomioistuinten kanssa, jossa päämenettely on aloitettu, toimivaltaisia ottamaan kantaa kyseisen sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin kuuluvan velallisen omaisuuden määrittämiseen.

Maksukyvyttömyyttä koskevan sekundäärimenettelyn vaikutusten piiriin kuuluva velallisen omaisuus on määritettävä asetuksen N:o 1346/2000 2 artiklan g alakohdan säännösten perusteella.

Allekirjoitukset